

СЕЛЕКЦІЯ, ГЕНЕТИКА ТА БІОТЕХНОЛОГІЇ

Ribogospod. nauka Ukr., 2016; 3(37): 76-87
DOI: <http://dx.doi.org/10.15407/fsu2016.03.076>
УДК 639.371.52 (091)

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ РИБОГОСПОДАРСЬКОГО ВИКОРИСТАННЯ ГАЛИЦЬКОГО КОРОПА (ОГЛЯД)

І. І. Грициняк, hrytsyniak@if.org.ua, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ
В. В. Гурбик, dukavv@if.org.ua, Інститут рибного господарства НААН, м. Київ

Мета. На сьогодні відомо, що ще в XIII столітті починалися перші спроби вирощування коропа в ставах. Однією з найдавніших порід є галицький короп. Тому актуальним є висвітлення історичного розвитку та умов поширення галицького коропа на землях Західної України і в країнах Європи.

Результати. Визначено основні етапи розвитку коропівництва, а також розведення одного з головних його об'єктів — коропа. Галицького коропа вирощували в ставах ще на ранніх етапах розвитку рибництва, тому було розглянуто історичні відомості з рибогосподарського використання протягом століть цієї породи коропа.

Малолускатого (дзеркального) галицького коропа використовували не лише в чистоті, але й для схрещування з коропами іншого походження з метою отримання за рахунок гетерозису вищих показників продуктивності.

Протягом століть через низький рівень селекції, хвороби риб, пошкодження, викликані війнами відбувалося звуження обсягів вирощування коропа. Тому в теперішній час галицький короп залишився в декількох господарствах України, потребує подальшого вивчення для збереження як аборигенного виду, який є малопоширеним і зникаючим.

Наукова новизна. Представлена робота є узагальненням історичних відомостей про становлення коропівництва на землях Галичини. Особлива увага приділяється дослідженню галицького коропа, який на сьогодні є малопоширеним і зникаючим на території України, але, в свою чергу, відіграв велику роль, з огляду на його вплив при формуванні українських коропів.

Практична значимість. Огляд історичних відомостей про галицького коропа може бути використаний при подальшому вивченні комплексу рибницько-біологічних характеристик цієї породи в умовах як чистопородного вирощування, так і гібридизації.

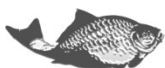
Ключові слова: галицький короп, ставове рибництво, Галичина.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ ТА АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Короп є одним з найбільш поширених об'єктів у ставовому рибництві, якого вирощували протягом століть не лише в Україні, а й за її межами [1–4]. Він являє собою різновид сазана, що з'явився в результаті багатоговікових зусиль селекціонерів, праця яких триває і до теперішнього часу. В Європі перші історичні відомості про коропа як об'єкта ставового вирощування беруть свої витоки в Баварії. Про це свідчать праці Бенедикта Санкт Гільдегарда, які датовані 1098–1170 рр. Пізніше послідовником його у Чехії став монах Альберт Магнус (1230–1310) [5].

© І. І. Грициняк, В. В. Гурбик, 2016

Попередниками культурного європейського коропа є дунайський і дніпровський сазани [6, 7, 8, 9]. В той час як пращуром азійських короїв є два східно-азійських підвиди сазана [10].

Гіпотеза мутації, як способу створення сучасних domestикованих дзеркальних короїв, була висунута вперше в Німеччині на початку цього століття. Її суть полягає в тому, що ці корої зародилися шляхом мутації лускового покриву під час схрещування з дикими, річковими сазанами. Ця точка зору збереглась і донині.

Відповідно до гіпотези, яку висунули в Чехословаччині, одомашнення дунайського сазана здійснили римляни між I–IV століттями нашої ери. Звідки і бере початок domestикований короп, який вирощується до теперішнього часу в Європі.

Протягом VII–XII століть були перші спроби вирощування коропа. В основному для цього використовували стави при монастирях [11]. Спочатку тривало створення нинішнього лускатого коропа на основі сазана, подальше рибогосподарське використання якого привело до створення дзеркального коропа. Існують припущення, що такі зміни викликані мутацією. Але це лише припущення, тому що не можливо до сьогоденного дня спостерігати або штучно викликати такі зміни у лусковому покриві. Також невідомо, коли відбулося одомашнення цих короїв. Можливо лише припустити, що це настало у монастирських ставах протягом VII–XII століть [12].

І вже впродовж XIV–XVI століть корої риби починають бути об'єктом сільського господарства. В цей період розпочинається відбір краших особин для подальшого розведення [13]. Є різні гіпотези щодо виникнення domestикованих короїв. Згідно з літературними джерелами, короп розповсюдився в ставовому рибництві з річок басейну Чорного моря завдяки діяльності релігійних орденів, а пізніше і білого духовенства (єпископства) [14].

Вперше короп описується в книгах Тевтонського ордену, датованих 1399 роком, а письмовий документ про ставове його вирощування датується 1466 роком. Звідси випливає, що вже в тринадцятому–чотирнадцятому століттях короп набув широкого розповсюдження як об'єкт рибництва [15].

На початку середньовіччя корої були символом духовності, і тому стали незамінними на столі до посту. На додаток до періодичних довгих постів в їжі, утримання від м'яса худоби у понеділки, в середи і п'ятниці, зумовили високий попит на рибу, особливо у представників добре забезпечених верств суспільства та священнослужителів [16].

У шістнадцятому столітті, був опублікований перший підручник з рибництва за авторством Альберта Струменського, де описувалась технологія будівництва ставів, правила меліорації, наповнення водою, принципи технологій посадки риби та її облову [17]. Саме це століття було не тільки періодом розвитку технології вирощування, а й технологічного прориву в будівництві ставів. Нові методи і прилади у рибництві, про які написав у своїх книгах Альберт Струменський, викликали поштовх до розвитку рибництва в багатьох ставових господарствах. У цей період процес вирощування риб в кожному господарстві переходив на вищий технологічний рівень. В цьому ж столітті запроваджено, з одного боку,

раціональне вирощування коропа в ставах, з іншого боку — утримання напівприродних водойм, які штучно зарибнювались. Розведення коропа проходило у різних категоріях ставів. Проводили систематичне поповнення запасів і перше бонітування коропів в залежності від віку [18].

У XIV ст. на території Галичини був представлений масив коропа, який одержав назву, згідно з місцевістю його виведення, галицький [19]. Назва українських етнічних земель, розташованих на північ від Карпатських гір, в басейні річок Дністра (верхня і середня течії), Західного Бугу (верхня течія), Сяну (верхня течія), має назву Галичина [20]. Ці землі протягом століть перебували у складі різних держав: Галицького князівства, Галицько-Волинського князівства, Королівства Польського, Речі Посполитої, Королівства Галичини та Володимирії, Австрійської імперії і Австро-Угорщини, Західноукраїнської Народної Республіки [21]. Історично Галичина розташовувалась на землях теперішнього сходу Центральної Європи, а саме на територіях української та польської держав. Ці землі поділялись на дві частини — західні і східні. Західна Галичина включала Краків, Білий Краків, Тарнув, Жешув, Нови Тарг, Явожно і Новий Сонч. Східна частина представлена містами Санок, Кросно, Перемишль, Львів, Гміна Станіславув (нині Івано-Франківськ) і Тернопіль [22, 23].

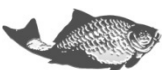
По усій території Галичини простягались рибні стави. Є літературні джерела, які стверджують, що ця земля була ніби спеціально призначена для вирощування коропа. Та з часом більшість ставів перетворилися на луки, але залишилися ферми біля Освенцима та Затора і ставові рибні господарства в Сілезькому і Моравії [24].

Широкого розповсюдження як об'єкт ставового рибництва галицький короп набув із введенням в коропівництво нової прогресивної системи Дубіша. Принцип її полягав у вилові мальків коропа із нерестових ставів не восени, а навесні — відразу ж після нересту плідників. Рибопосадковий матеріал висаджували в добре підготовлені вирощувальні стави першого та другого порядку [25].

Нововведена система забезпечувала інтенсивніший ріст та профілактичні заходи у боротьбі з хворобами риб. В цей час відбувався відбір коропа за низкою рибогосподарських характеристик. Завдяки цим розробкам, галицький короп поширився як об'єкт ставового вирощування. На третьому році життя ці коропи досягали індивідуальної маси 2–3 кг, що, в свою чергу, збільшило ефективність рибогосподарського використання ставів на 30%.

Так, період кінця XVIII та першої половини XIX століть ознаменувався розвитком рибного господарства та промислу в Галичині, в той час як в Європі відбувався занепад цієї галузі. Тому було запропоновано провести ряд виставок для обміну рибогосподарським досвідом [26].

Вперше представленим галицький короп був під час сільськогосподарської виставки в Берліні у 1880 році фермою Каньов, яка знаходилась на території Галичини. До списку на виставках у Берліні та Гамбурзі був включений власник ферми Каньов — Адольф Гач. Представлені коропи мали прекрасні м'ясні властивості та відносно скоростиглість, що викликало інтерес у рибоводів [18, 26]. В умовах ставових господарств галицький короп відрізнявся кращим темпом росту по відношенню до інших. Найвідоміші представники цього коропа були

каньовські, які вирощувались до Першої світової війни недалеко від Каньова на фермах Бельсько-Бяла і Осечкі. Цей короп відрізнявся високоспинністю, середній індекс якої знаходився в межах 1,0:2,1 до 2,3–2,7, лінія живота білого або біло-рожевого забарвлення [12]. Завдяки їх рибогосподарським якостям, галицьких коропів відзначили золотими медалями. Відомостей щодо життя Адольфа Гача небагато; основним є те, що він мав ферму в Каньові, де вирощував риб та худобу [15, 27, 28].

Пізніше рибні господарства в Опарах, Коцюбинцях та Теклувце представили галицького коропа вже на виставці у Львові. Тут цей короп звернув на себе увагу, завдяки своїй високоспинності, яка становила біля 1,0:2,6 та незвичайним лусковим покривом. Також були відмічені його високі продуктивні властивості [29].

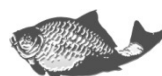
На виставці у Відні брали участь Німеччина, Росія, Норвегія, Румунія, Італія та Угорщина. Кожна країна мала свої рибні експонати, в той час як Італія, Норвегія та Румунія виставляли прилади для лову риб, інші намагалися здивувати своїм рибопосадковим матеріалом. Галицький короп був представлений 7 учасниками, господарства яких були розташовані на території частини басейну Вісли (Галичина) [30].

Протягом XVII–XX століть починається інтенсифікація розвитку ставової аквакультури і вже цілеспрямована селекція. Дослідження висококультурних порід коропа показує, що всі вони були створені й переважали у Центральній Європі: Чехії, Галичині, Тюрінгені, Айшгрюнді, долині Айш, Франконії, Лаузиці, саме з цих районів набуло свого поширення племінне коропівництво.

Галицького коропа розповсюдили по рибних господарствах Європи. Адже багато рибників хотіли освіжити кров коропів своїх стад за рахунок гетерозису, одержуваного при схрещуванні риб різного походження. Це привело до перевезення цього коропа з одних господарств в інші, і навіть розповсюдження його серед різних країн, таких як Нідерланди, Франція, Америка [35–39]. Це зумовило змішування окремих тодішніх порід коропа, які до другої половини XIX століття трималися в географічній чистоті та ізоляції [12]. Протягом певного періоду галицьким коропом зарибнювали навіть річки. Так, рибопосадковий матеріал зі ставового господарства під Затормом був випущений у річки Вісла, Буг та Дністер [31–36].

У 1904 році були згадки про створення великої кількості ставових господарств з вирощування галицького коропа, експорт якого в Німеччину вже оподатковувався великим митом. Цей короп також був багаторазово представлений на виставках Відня та Будапешта [40]. Пізніше його рибопосадковий матеріал можна було купити в господарствах біля Затора, Кракова та в інших господарствах [41]. Це свідчить про широке поширення та бажання рибників мати в своєму ставу високопродуктивних галицьких коропів.

У Європі разом зі старими методами рибництва зазнавали змін і місцеві стада коропа. Їх замінювали високопродуктивними галицькими, серед яких траплялися лускаті, з розкиданою лускою, лінійні та голі форми. Цей масив був також пристосований до більш суворих кліматичних умов Східної Європи. Перевагу надавали дзеркальним формам, особливо таким, які мали по боковій лінії неперервний ряд великих лусок. Свою назву галицький короп отримав також

завдяки великій здвоєній лусці розміром від 1 до 2 см з блискучими дзеркальцями. Цей короп відзначався швидким ростом і високими продуктивними якостями.

У 1908 році вчений Гофер, на підставі географічних критеріїв і біометрії, ввів поділ коропа, якого вирощували в ставах, на раси (породи): айшгрюнська, франкська, чеська, сербська та галицька. Основою для поділу було відношення висоти спини до довжини тіла. Отже, існують дві групи: високоспинні й широкоспинні, інакше — вкорочені й видовжені. У високоспинних групах пропорції висоти спини до довжини тіла без хвостового плавця знаходяться в межах від 1,0:2,0 до 1,0:2,6. У широкоспинних масивів це співвідношення становить від 1,00:2,61 до 1,00:3,00 [42].

Розвиток ставового рибництва на етнічних землях України, зокрема коропівництва, з побудовою спеціальних ставів для утримання та вирощування риби почався давно. У західних областях будівництво ставків розпочалося ще в XIV ст. Стави використовували не лише для риборозведення, а й у якості військових загороджень та для водяних млинів. У той час почалось будівництво руслових ставів. У XV ст. побудовані стави Чернілівка, Кузьмин, Староконстантинівський. Великим центром з торгівлі рибою був Львів [43].

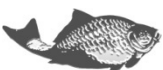
За часів панської Польщі в рибні господарства, які розміщувались на територіях нинішніх Тернопільської, Волинської, Львівської, Івано-Франківської та Рівненської областей, плідників коропа завозили з Чехословаччини, Румунії, Німеччини, Угорщини та інших країн. Тому тут не було коропа, пристосованого до місцевих екологічних умов. Крім того, водоймища все частіше були заражені збудниками хвороб, таких як краснуха. Лише в деяких рибних господарствах України залишився короп місцевого походження [44].

У 1913 році рибу вирощували в окремих поміщицьких господарствах, де протягом двох років середня маса особин становила 500–600 г. Загальна рибопродуктивність не перевищувала 150 кг/га, тільки в окремих господарствах досягаючи 200 кг і більше з одного гектара ставової площі. Площа ставових господарств на території України становила 2297 га, а продукція риби — 2900 ц [45, 46].

Перша світова, а потім громадянська війни призвели до занепаду ставового рибного господарства на землях України. Вода з більшості ставів була спущена, греблі зруйновано, а ложа ставів були перетворені в сіножаті, городи і пасовища. З усіх ставових рибних господарств дореволюційної України залишилося тільки рибне господарство «Домбаль» (нині рибгосп «Антоніни» Хмельницької області), яке було найбільшим, але перебувало в дуже занедбаному стані і потребувало великого обсягу робіт для відновлення [47].

У 30-х роках ХХ століття у ставах зберігся короп, який і послужив вихідним матеріалом для створення поліпшених українських порід коропа [19]. Саме він став основою для виведення нових порід, адже відзначався високими продуктивними якостями і швидким ростом [49].

У цей період почалося розширення існуючих риборозплідників і будівництво нових повносистемних господарств [50].

Відомий український селекціонер О. І. Кузьома вперше систематизував та вивчив популяції коропів, що дозволило йому розпочати цілеспрямовану селекційну роботу [51]. Згідно з систематизацією, зробленою на підставі розміщення луски, серед дзеркального коропа виділяють такі форми:

- широколінійний тип — має здвоєну луску, яка розміщена по середній лінії, та між рядами має розриви;
- лінійний тип — луска розміщена в строго лінійному порядку; кількість лусок коливається від 32 до 37, за розмірами вони дрібніші порівняно з широколінійним типом коропа, ряд лусок не розривається;
- з розкиданою лускою — луска безсистемно розкидана по всьому тілу;
- великолускатий — тіло повністю вкрите великою лускою дзеркального типу;
- голий — зовсім не вкритий лускою. Іноді трапляються ряди чи групи лусок, в основному під спинним, біля анального і хвостового плавців [52].

Методом відтворного схрещування місцевих безпорідних коропів Антонінського держриборозплідника з дзеркальними галицькими були виведені нові породи коропа — український лускатий та український рамчастий, які у 1954–1956 роках пройшли державну апробацію і визнані першими новими вітчизняними породами коропа в колишньому Радянському Союзі [19, 44, 48, 53].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ

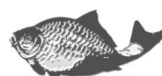
З опрацьованих літературних джерел можна виділити декілька історичних аспектів розвитку як ставового рибиництва, так і рибогосподарського використання галицького коропа, як одного з основних об'єктів вирощування.

Перший період — з середини XIII–XVII століття — відзначається першими спробами ставового вирощування коропа. Відбувається публікація першого підручника, де описуються технологія будівництва ставів, правила меліорації та принципи перших технологій ставового вирощування риб. Цей період ознаменувався розвитком рибного господарства та промислу на етнічних землях Галичини.

Другий період — кінець XVII – початок XIX століття — знаменувався занепадом рибного господарства. За цих умов було запропоновано провести ряд виставок для обміну рибогосподарським досвідом.

Третій період — кінець XIX – початок XX століття — характеризувався розвитком ставового рибиництва. Саме в цей період вводиться в коропівництво нова прогресивна система Дубіша. На одній з виставок був представлений масив галицького коропа. Поширенню цього коропа сприяла низка рибогосподарських показників, а саме: високоспинність риб, значний темп росту та відносно швидка скоростиглість. Це сприяло розповсюдженню коропа серед рибних господарств, а також різних країн: Нідерланди, Франція, Америка. В цей час місцеві стада коропа замінялись на більш високопродуктивні галицького коропа. Особливу увагу надавали дзеркальним формам.

Четвертий період знаменувався занепадом, який пов'язаний з війнами та збитками, отриманими після них. На етнічних землях Галичини залишилось декілька господарств, більшість ставів в яких знаходились у занедбаному стані.

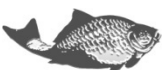

П'ятий період розпочався у післявоєнні роки. Починались роботи щодо розширення існуючих риборозплідників і будівництва нових повносистемних господарств. Відомий український рибовод-селекціонер О. І. Кузьома вперше систематизував та вивчив популяції коропів, що дозволило йому розпочати цілеспрямовану селекційну роботу. Саме цей час ознаменувався початком виведення нових порід коропа.

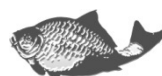
Протягом століть галицький короп був основою для виведення та отримання більш високопродуктивних місцевих порід. Тому цей короп, що залишився в деяких господарствах України, потребує подальшого вивчення з метою розширення його промислового ареалу, як зникаючого і малопоширеного в Україні коропа.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шерман І. М. Годівля риб / Шерман І. М., Гринжевський М. В., Желтов Ю. О. — К. : Вища освіта, 2001. — 269 с.
2. Привезенцев Ю. А. Рыбоводство / Ю. А. Привезенцев, В. А. Власов. — М. : Мир, 2004. — 456 с.
3. Харитоновна Н. Н. Биологические основы интенсификации прудового рыбоводства / Харитоновна Н. Н. — К. : Наукова думка, 1984. — 196 с.
4. Дегтярьов П. А. Фізіологія риб / Дегтярьов П. А., Євтушенко М. Ю., Шерман І. М. — К. : Аграрна освіта, 2008. — 341 с.
5. Guziur J. F. Polsko-czeskie kontakty w rozwoju rybactwa stawowego na Śląsku Cieszyńskim / J. F. Guziur // Polsko-české vztahy v rozvoji rybníkářství na tešínském Slezsku : Intern. Fish. Confer., VURH-Ju, Vodňany, 2-5.05.2001 : rap. — Vodňany, 2001. — S. 24.
6. Бородин Н. А. Прудовое хозяйство / Бородин Н. А. — М. : Типография И. Д. Пойницкая, 1907. — 64 с.
7. Бородин Н. А. Прудовое хозяйство — рыбоводство в прудах и озерах / Бородин Н. А. — М. : Типография В. Киршбаума, 1911. — 110 с.
8. Кирпичников В. С. Гибридизация европейского карпа с амурским сазаном и селекция гибридов / В. С. Кирпичников // Доклад, представленный на соискание ученой степени доктора биологических наук. — Л. : Типография № 3, 1986. — 72 с.
9. Томиленко В. Г. Амурский сазан и перспективы его использования в рыбных хозяйствах Украины / В. Г. Томиленко, М. В. Савич // Технология производства рыбы : научные труды ВАСХНИЛ. — 1974. — М. : Колос, 1974. — С. 115—129.
10. Кирпичников В. С. Цели и методы селекции карпа / В. С. Кирпичников // Изв. ГосНИОРХ. — 1966. — Т. 61. — С. 7—26.
11. Białowas H. Czy znamy historię, osiągnięcia i stan aktualny Hodowli Karpia w Polsce? / H. Białowas, L. Szarowski // Przegląd Rybacki. — 1998. — № 1. — S. 43—45.
12. Włodek J. M. Znaczenie praktyczne i hodowlane systematyki zoologicznej (rasy, odmiany) karpia / Włodek J. M. — Kraków : Olsztyn, 1973. — 16 s.
13. Górzyński S. Przegląd historii rybactwa w dawnej Polsce / Górzyński S. — Warszawa, 1964. — 456 s.
14. Rudziński E. Fragmenty historii europejskiego karpia hodowanego / E. Rudziński // Gosp. Rybna. — 1962. — № 9. — S. 3—5.
15. Guziur J. Z dziejów hodowli karpia w Polsce / J. Guziur // Magazyn Nasz Czas. — 2002. — № 4. — S. 10—12.
16. Lirski A. Wybrane informacje o karpie i historii jego chowu na ziemiach polskich / A. Lirski // Wybrane zagadnienia dobrostanu karpia. — Olsztyn : Wydawnictwo Instytutu Rybactwa Śródlawego, 2007. — S. 11—24.

17. Guziur J. Z dziejów hodowli ryb na świecie / J. Guziur // *Magazyn Przemysłu Rybnego*. — 2007. — № 3(57). — S. 50.
18. Guziur J. Ribactwo stawowe w stawach karpioowych, urządzeniach pezemysłowych oraz małych zbiornikach śródlądowych / Guziur J., Białowas H., Milczarzewicz W. — Warszawa, 2003. — 300 s.
19. Олексієнко О. О. Внутрішньопорідна структура українських коропів / О. О. Олексієнко, І. І. Грициняк // *Рибогосподарська наука України*. — 2007. — № 1. — С. 21—27.
20. Довідник з історії України / [ред. І. Підкова, Р. Шуст]. — К. : Генеза, 1993. — С. 85.
21. Галичина // *Енциклопедія українознавства : Словникова частина : [в 11 т.] / Наукове товариство імені Шевченка ; гол. ред. Володимир Кубійович*. — Париж ; Нью-Йорк : Молоде життя, 1955—1995. — Т. 1. — С. 343—351.
22. Jezierski A. Historia Gospodarcza Polski / A. Jezierski, C. Leszczyńska. — Warszawa : Key Text, 2003. — S. 99—101.
23. Rąnkowski Crz. Przewodnik po Ukraine Zachodniej, sześć II, Podole / Rąnkowski Crz. — Pruszków : Wydawnictwa Rewansz, 2006. — 464 s.
24. Towarzystwo Rybackie. Obecny stan gospodarstwa rybnego w Galicyi / Towarzystwo Rybackie // *Okólnik Rybacki*. — 1904. — № 72. — S. 255—265.
25. Towarzystwo Rybackie. Międzynarodowa wystawa rybacka w Wiedniu / Towarzystwo Rybackie // *Okólnik Rybacki*. — 1903. — № 64. — S. 152—163.
26. Białowas H. Linie hodowlane Karpia w Polsce: Linia Polska nr 6 Gołyska / H. Białowas // *Przegląd Rybacki*. — 1998. — № 2. — S. 40—42.
27. Furtak E. A. Gasch z Kaniowa wyhodował karpia polskiego [Електроний ресурс] / E. Furtak // *Gazeta Wyborcza*. — 2002. — Режим доступу : <http://miasta.gazeta.pl/katowice/1,35055,1101077.html>
28. Czachowski L. Jaka odmiana karpia nadaje się najlepiej do hodowli i rozmnażania / L. Czachowski, A. Gasch // *Okólnik Rybacki*. — 1903. — № 63. — S. 75—84.
29. Wystawa targowa nasion połączona z wystawą narybku we Lwowie // *Okólnik Rybacki*. — 1906. — № 83. — S. 112—115.
30. Międzynarodowa wystawa rybacka w Wiedniu 6-23.09.1902 // *Okólnik Rybacki*. — 1902. — № 64. — S. 152—163.
31. Zarybianie // *Okólnik Rybacki*. — 1897. — № 25. — S. 9.
32. Zarybianie // *Okólnik Rybacki*. — 1898. — № 35. — S. 8—9.
33. Garbaczyński P. Rozpuszczenie narybku karpia do Wisłoki, Wisłoka, Bugu, Dniestru / P. Garbaczyński // *Okólnik Rybacki*. — 1895. — № 18. — S. 9.
34. Przesiedlenie karpia do Dniestru pod Samborem. — *Okólnik Rybacki*. — 1893. — № 8. — S. 14.
35. Hodowla karpia // *Okólnik Rybacki*. — 1893. — № 8. — S. 48.
36. Zarybianie rzek i wód krajowych w 1906 // *Okólnik Rybacki*. — 1906. — № 88. — S. 14.
37. Karp galicyjski w Holandyi // *Okólnik Rybacki*. — 1899. — № 39. — S. 32.
38. Karp polski (galicyjski) we Francji // *Okólnik Rybacki*. — 1893. — № 96. — S. 296.
39. Życie naszego karpia w Ameryce // *Okólnik Rybacki*. — 1911. — № 120. — S. 198.
40. Nowe gospodarstwo stawowe p. Wiktora Burdy w Wiedniu // *Okólnik Rybacki*. — 1904. — № 73. — S. 402.
41. Gdzie można dostać narybku karpia, węgorza, ikry pstrąga strumieniowego i wylęgarni kalifornijskich // *Okólnik*. — 1975. — № 8. — S. 54.
42. Грімм О. А. Рибництво. Наукові основи і практика рибництва / Грімм О. А. — К. : Держсільгоспвидав, 1932. — С. 148—155.
43. Духновский М. К. К истории развития прудового рыбоводства колхозов Украины / М. К. Духновский // *Сборник рыбного хозяйства*. — 1969. — № 9. — С. 1—10.

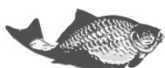

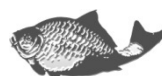
44. Кузьома О. І. Виведення нової високопродуктивної породи коропа для рибгоспів західних областей УРСР // О. І. Кузьома / Підвищення продуктивності рибних ставків. — Львів, 1962. — С. 44—51.
45. Мовчан В. А. Карп. Выращивание в прудах / Мовчан В. А. — К. : АН УССР, 1947. — С. 3—7.
46. Мовчан В. А. Вопросы развития прудового хозяйства на Украине / В. А. Мовчан // Рыбоводство и рыболовство. — 1962. — № 3. — С. 2—4.
47. Гриневич С. И. Развитие рыбоводства на Украине / С. И. Гриневич // Рыбоводство и рыболовство. — 1958. — № 5. — С. 11—13.
48. Марценюк В. П. Породи та породні групи малолускатих коропів / В. П. Марценюк, А. В. Гуцол // Збірник наукових праць ВНАУ. — 2013. — Вип. 3(73). — С. 95—102.
49. Мовчан В. А. Экологические основы интенсификации роста карпа / В. А. Мовчан. — К., 1948. — С. 214—216.
50. Каталог пород карпа (*Cyprinus carpio*) стран Центральной и Восточной Европы / [ред. А. К. Богерук]. — М., 2008. — С. 174.
51. Томіленко В. Г. Розведення коропа / Томіленко В. Г., Панченко С. М., Желтов Ю. О. — К. : Урожай, 1978. — С. 22—23.
52. До питання апробації антонінсько-зозуленецьких коропів українських порід / О. О. Олексієнко, В. В. Бех, І. І. Грициняк [та ін.] // Рибогосподарська наука України. — 2015. — № 4. — С. 65—73.

REFERENCES

1. Sherman, I. M., Grynzhovskyj, M. V., & Zheltov, Yu. O. (2001). *Godivlya ryb*. Kyiv : Vyshha osvita.
2. Privezencev, Ju. A., & Vlasov, V. A. (2004). *Rybovodstvo*. Moskva : Mir.
3. Haritonova, N. N. (1984). *Biologicheskie osnovy intensifikacii prudovogo rybovodstva*. Kiev : Naukova dumka.
4. Dehtiarov, P. A., Yevtushenko, M. Yu., & Sherman, I. M. (2008). *Fiziolohiia ryb*. Kyiv : Ahrarna osvita.
5. Guziur, J. F. (2001). Polsko-czeskie kontakty w rozwoju rybactwa stawowego na Śląsku Cieszyńskim. *Polsko-české vztahy v rozvoji rybníkářství na tešínském Slezsku : Intern.Fish.Confer. VURH-Ju Vodňany*.
6. Borodin, N. A. (1907). *Prudovoe hozjajstvo*. Moskva : Tipografija I. D. Pojnickaja.
7. Borodin, N. A. (1911). Prudovoe hozjajstvo – rybovodstvo v prudah i ozerah. Moskva : Tipografija V. Kirshbauma.
8. Kirpichnikov, V. S. (1960). Gibridizacija Evropejskogo karpja s amurskim sazanom i selekcija gibridov. *Doklad predstavlenyj na soiskanie uchenoj stepeni doktora biologicheskich nauk*. Lviv : Tipografija No. 3.
9. Tomilenko, V. G., & Savich, M. V. (1974). Amurskij sazan i perspektivy ego ispol'zovanija v rybnyh hozjajstvah Ukrainy. *Tehnologija proizvodstva ryby: nauchnye trudy VASHNIL*. Moskva : Kolos.
10. Kirpichnikov, V. S. (1966). Celi i metody selekcii karpja. *Izvestiya. GosNIORH*, 61, 7-26.
11. Białowas, H., & Szarowski, L. (1998). Czy znamy historię, osiągnięcia i stan aktualny Hodowli Karpia w Polsce? *Przegląd Rybacki*, 1, 43-45.
12. Włodek, J. M. (1973). *Znaczenie praktyczne i hodowlane systematyki zoologicznej (rasy, odmiany) karpia*. Kraków : Olsztyn.
13. Górzyński, S. (1964). *Przegląd historii rybactwa w dawnej Polsce*. Warszawa.
14. Rudziński, E. (1962). Fragmenty historii europejskiego karpia hodowlanego. *Gospodarka Rybna*, 9, 3-5.
15. Guziur, J. (2002). Z dziejów hodowli karpia w Polsce. *Magazin Nasz Czas*, 4, 10-12.

16. Lirski, A. (2007). Wybrane informacje o karpniu i historii jego chowu na ziemiach polskich. *Wybrane zagadnienia dobrostanu karpia*. Olsztyn : Wydawnictwo Instytutu Rybactwa Śródlawego, 11-24.
17. Guziur, J. (2007). Z dziejów hodowli ryb na świecie. *Magazyn Przemysłu Rybnego*, 3(57), 50.
18. Guziur, J., Białowas, H., & Milczarzewicz, W. (2003). *Rybactwo stawowe w stawach karpowych, urządzeniach pezemysłowych oraz małych zbiornikach śródlądowych*. Warszawa.
19. Oleksienko, O. O., & Hrytsyniak, I. I. (2007). Vnutrishnoporidna struktura ukraińskikh koropiv. *Rybohospodarska nauka Ukrainy*, 1, 21-27.
20. Pidkovy, I., & Shusta, R. (1993). *Dovidnyk z istoriji Ukrajinny*. Kyiv : Gheneza.
21. Kubiiiovych, V. (Ed.) (1955-1995). Halychyna. *Entsyklopediia ukrainoznavstva : Slovnykova chastyna (Vol. 1-11)*. Paris ; New-York : Molode zhyttia, 1, 343-351.
22. Jezierski, A., & Leszczyńska, C. (2003). *Historia Gospodarcza Polski*. Warszawa : Key Text.
23. Rąnkowski, Crz. (2006.) *Przewodnik po Ukraine Zachodniej, sześć II, Podole*. Pruszków : Wydawnictwa Rewansz.
24. Towarzystwo Rybackie (1904). Obecny stan gospodarstwa rybnego w Galicyi: *Okólnik Rybacki*, 72, 255-265.
25. Towarzystwo Rybackie (1903). Międzynarodowa wystawa rybacka w Wiedniu. *Okólnik Rybacki*, 64, 152-163.
26. Białowas, H. (1998). Linie hodowlane Karpia w Polsce: Linia Polska nr 6 Gołyska. *Przegląd Rybacki*, 2, 40-42.
27. Furtak, E. (2002). A. Gasch z Kaniowa wyhodował karpia polskiego. *Gazeta Wyborcza*. Retrieved from : <http://miasta.gazeta.pl/katowice/1,35055,1101077.html>.
28. Czachowski, L., & Gasch, A. (1903). Jaka odmiana karpia nadaje się najlepiej do hodowli i rozmnażania. *Okólnik Rybacki*, 63, 75-84.
29. Wystawa targowa nasion połączona z wystawą narybku we Lwowie (1906). *Okólnik Rybacki*, 83, 112-115.
30. Międzynarodowa wystawa rybacka w Wiedniu 6-23.09.1902 (1902). *Okólnik Rybacki*, 64, 152-163.
31. Zarybianie (1897). *Okólnik Rybacki*, 25, 9.
32. Zarybianie (1898). *Okólnik Rybacki*, 35, 8-9.
33. Garbaczyński, P. (1895). Rozpuszczenie narybku karpia do Wisłoki, Bugu, Dniestru. *Okólnik Rybacki*, 18, 9.
34. Przesiedlenie karpia do Dniestru pod Samborem. (1893). *Okólnik Rybacki*, 8, 14.
35. Hodowla karpia (1893). *Okólnik Rybacki*, 8, 48.
36. Zarybianie rzek i wód krajowych w 1906 (1906). *Okólnik Rybacki*, 88, 14.
37. Karp galicyjski w Holandyi (1899). *Okólnik Rybacki*, 39, 32.
38. Karp polski (galicyjski) we Francji (1893). *Okólnik Rybacki*, 96, 296.
39. Życie naszego karpia w Ameryce (1911). *Okólnik Rybacki*, 120, 198.
40. Nowe gospodarstwo stawowe p. Wiktora Burdy w Wiedniu (1904). *Okólnik Rybacki*, 73, 402.
41. Gdzie można dostać narybku karpia, węgorza, ikry pstrąga strumiennego i wylegarni kalifornijskich (1975). *Okólnik*, 8, 54.
42. Hrimm, O. A. (1932). *Rybnytstvo. Naukovi osnovy i praktyka rybnytstva*. Kyiv : Derzhsilhospydav, 148-155.
43. Duhnovskij, M. (1969). K istorii razvitija prudovogo rybovodstva kolhozov Ukrainy. *Sbornik rybnogo hozjajstva*, 9, 1-10.

44. Kuzoma, O. I. (1962). Vyvedennia novoi vysokoproduktyvnoi porody koropa dlia rybhospiv zakhidnykh oblastei URSR. *Pidvyshchennia produktyvnosti rybnykh stavkiv*. Lviv, 44-51.
45. Movchan, V. A. (1947). *Karp. Vyrashhivanie v prudah*. Kiev : AN USSR.
46. Movchan, V. A. (1962). Voprosy razvitija prudovogo hozjajstva na Ukraine. *Rybovodstvo i rybolovstvo*, 3, 2-4.
47. Grinevich, S. I. (1958). Razvitie rybovodstva na Ukraine. *Rybovodstvo i rybolovstvo*, 5, 11-13.
48. Martseniuk, V. P., & Hutsol, A. V. (2013). Porody ta porodni hrupy maloluskatykh koropiv. *Zbirnyk naukovykh prats VNAU*, 3(73), 95-102.
49. Movchan, V. A. (1948). *Ekologicheskie osnovy intensifikatsii rosta karpa*. Kiev.
50. Bogeruk, A. K. (2008). *Katalog porod karpa (Cyprinus carpio) stran Tsentral'noy i Vostochnoy Evropy*. Moskva.
51. Tomylenko, V. H., Panchenko, S. M., & Zheltov, Yu. O. (1978). *Rozvedennia koropa*. Kyiv : Urozhaj.
52. Oleksienko, O. O., Bekh, V. V., Hrytsyniak, I. I., Hrishyn, B. O., Volianskyi, L. S., & Osipenko, M. I. (2015). Do pytannia aprobatsii antoninsko-zozulenetskykh koropiv ukraïnskykh porid. *Rybohospodarska nauka Ukrainy*, 4, 65-73.

ІСТОРИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ РЫБОХОЗЯЙСТВЕННОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ГАЛИЦИЙСКОГО КАРПА (ОБЗОР)

И. И. Грициняк, hrytsyniak@if.org.ua, Институт рыбного хозяйства НААН, г. Киев
В. В. Гурбик, dukavv@if.org.ua, Институт рыбного хозяйства НААН, г. Киев

Цель. Сегодня известно, что еще в XIII веке были предприняты первые попытки выращивания карпа в прудах. Одной из древнейших пород является галицийский карп. Поэтому актуальным является освещение исторического развития и условия распространения галицийского карпа на землях Западной Украины и в странах Европы.

Результаты. Определены основные периоды развития прудового рыбного хозяйства, а также разведения одного из главных его объектов — карпа. Галицийского карпа выращивали в прудах еще на ранних этапах развития рыбоводства, поэтому было рассмотрено исторические сведения по рыбохозяйственному использованию этого карпа.

Малочешуйчатого (зеркального) галицийского карпа выращивали не только в чистоте, но и использовали для скрещивания с карпами иного происхождения с целью получения за счет гетерозиса более высоких показателей продуктивности.

На протяжении веков из-за низкого уровня селекции, болезней рыб, поврежденных, вызванных войнами, произошло сокращение объемов выращивания этого карпа. Поэтому в настоящее время галицийский карп, оставшийся в нескольких хозяйствах Украины, требует дальнейшего изучения с целью сохранения как аборигенного вида, который является малораспространенным.

Научная новизна. Представленная работа является обобщением исторических сведений о развитии и становлении рыбоводства на территориях, принадлежащих к Галиции. Особое внимание уделяется галицийскому карпу, который на сегодня является малораспространенным и редким на территории Украины, имеет большое значение, учитывая влияние этого массива на пороодообразование украинских пород карпа.

Практическая значимость. Обзор исторических сведений о галицийском карпе может быть использован при дальнейшем изучении комплекса рыбоводно-биологических характеристик этой породы в условиях как чистопородного выращивания, так и гибридизации.

Ключевые слова: галицийский карп, прудовое рыбоводство, Галиция.

HISTORICAL ASPECTS OF THE USE OF GALICIAN CARP IN AQUACULTURE (A REVIEW)

I. Hrytsyniak, hrytsyniak@if.org.ua, Institute of Fisheries NAAS, Kyiv

V. Gurbyk, dukavv@if.org.ua, Institute of Fisheries NAAS, Kyiv

Purpose. It is known that first attempts of carp culture in ponds started as early as in XIII century. One of oldest strain is Galician carp. Therefore, it is important to highlight the historical development and conditions of the distribution of Galician carp across the territory of Western Ukraine and in European countries.

Findings. We determined the main periods in the development of pond fish culture and its one of main object — carp. Galician carp was first presented at the Agricultural Exhibition in Berlin in 1880 by the farm Kanov, which was located on the territory of Galicia. This carp was characterized by nice flesh properties and relatively early maturation that caused interest in fish farmers. Galician carp was reared in ponds during early stages of aquaculture development, therefore we examined historical information on the use of this group in fish culture.

Few-scaled (mirror) Galicia carp were used not only as a commercial fish as a pure line but also for crossing with other groups of carps for obtaining higher productivity values due to heterozygosis.

Throughout centuries, low level of selection, fish diseases, damages caused by wars resulted in the virtual disappearance of this carp group. Therefore, currently, Galician carp remained in few fish farms of Ukraine and they need further studies in order to be preserved as a native species, which became rare and vanishing.

Originality. This work is a generalization of historical information on the development and establishment of fish culture on the territories, which belonged to Galicia. A special attention is given to Galician carp, which is currently rare and vanishing on the territory of Ukraine. This carp played an important role taking into account their effect when forming Ukrainian strains of carp.

Practical value. This review of historical information on Galician carp can be used during further study of a complex of technical and biological properties of this group of carp in the conditions of both pure line carp culture and for hybridization.

Keywords: Galician carp, pond aquaculture, Galicia.

